

3. Ващенко К. О. Типологія мовних помилок на українському телебаченні та в соціальних мережах - Слов'янськ 2020. 48 с.

4. Електронна бібліотека Інституту журналістики. М. В. Нагорняк. Типологія мовних помилок ведучих інформаційних програм Національного радіо. Доступно: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2119>

Кот В. В., здобувач вищої освіти 2 курсу, група АЮ-191
Науковий керівник – **Гаценко І. О.**, к.філол.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДЕРЖАВОТВОРЧА РОЛЬ МОВИ

Кожна нація, народ повинен мати свою мову для підтримання національно-культурної ідентичності, адже без якогось виразного показника народ, нація поступово починають втрачати культурну самобутність і, зрештою, стають залежними від якої-небудь іншої культури, що поступово нав'язувалася шляхом активної культурної пропаганди з метою поглинути культурну самобутність нації, народу. Питання державотворчості мови завжди є актуальним, а особливо для України. Протягом сотень століть наша держава практично не мала власної держави, яка б займалася активною розбудовою культурної складової. У наш час українська мова також, як і сто років тому, потребує постійного захисту від іноземних держав, які прагнуть насадити власні мовні атрибути з метою культурної інтеграції України у свій політико-правовий простір, що фактично буде означати втрату незалежності та будь-якої самобутності.

Мета даної статті полягає в аналізі державотворчої ролі української мови в нашому суспільстві.

Мову можна вважати потужним знаряддям, яке може консолідувати, об'єднати розділену націю, при цьому необхідно не забувати, що мовне питання може роз'єднувати країну. За визначенням відомого українського мовознавця Дмитра Овсянико-Кулинського: "Мова народу, народності чи діаспори – то генетичний код національної культури, запорука самобутності та самозбереження" [1, с.30]. З таким твердженням необхідно погодитися, адже мова в багатьох питаннях відіграє важливу роль, підносить національну самосвідомість до найвищого рівня, коли нація вважає, що мова є її національним багатством, який необхідно берегти та розвивати.

Як зазначає ст.10 Конституції України, єдиною державною мовою є українська мова [2]. Зважаючи на національно-культурний склад населення Основний закон також гарантує вільне використання інших мов, серед яких виділяється російська як мова, що є другою за популярністю в Україні. Таке виділення можна вважати недоречним, оскільки фактично такими діями російська мова ніби виділяється з-поміж всіх інших мов, отримує певні привілеї в порівнянні з іншими, що фактично можна вважати порушенням прав інших національностей. Така політика свого часу вилилася в те, що російська на певний період набула статусу регіональної мови.

Отже, було здійснено розкол в українському суспільстві в питанні мови, що, у свою чергу, у 2014 році призвело до загострення ситуації як на політичному фронті, так і на мовному. Значна кількість політиків з проросійського вектору часто використовує мовне питання в цілях роз'єднання народу задля його подальшого ослаблення та постійної ненависті один до одного.

Посилаючись на Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 року № 10-рп/99 [3], яким він офіційно здійснює тлумачення ст.10 Основного закону, державний статус української мови означає, що вона має обов'язково вживатися на всій території нашої держави при здійсненні державними органами та органами місцевого самоврядування своїх повноважень, а також в інших публічних сферах, зокрема, навчальний процес, засоби масової інформації, сфера обслуговування, культурні заходи.

Україна намагається проводити мовну політику в максимально компромісному варіанті із додержанням положень Конституції, при цьому не забуваючи про національні інтереси кожного. Так, наприклад, у 2021 році вся сфера обслуговування перейшла на українську мову, адже неможливо собі уявити, щоб десь у Франції під час обслуговування в ресторані до тебе зверталися німецькою мовою, звичайно, законодавством передбачено, що якщо особа звернеться з проханням перейти на іншу мову, то за її згодою вони можуть продовжити спілкування іншою мовою. Такими законодавчими рішеннями влада намагається врегулювати питання застосування української мови в нашій державі, тим самим закриваючи проблеми мовного питання в Україні.

Мова має виконувати державотворчу функцію, а отже, бути постійно вживаною, максимально працювати в усіх сферах суспільного життя [1, с. 31]. Як зазначав французький лінгвіст Андре Мартіне: “Мова перемагає своїх суперників не завдяки якимось внутрішнім якостям, а тому, що її носії є більш войовничі, фанатичні, культурні, заповзятливі” [4, с. 509]. Виходячи з викладеного, можна зазначити, що не може бути аналогії в застосуванні мови, якщо її державний статус прямо вказано в Основному законі держави.

Вирішуючи мовне питання в Україні, неможливо не усвідомлювати того, що мова, яка, крім виконання ролі комунікативного інструмента, також має когнітивне значення, здійснює контролювання соціальної реальності, визначає символічні кордони нації та її визначні атрибути у світі.

Мова є джерелом і, водночас, засобом самовиявлення народу, оскільки такі показники, як стан державної мови, рівень володіння та розповсюдження, є невід'ємними атрибутами будь-якої демократичної держави. Мову можна вважати генетичним кодом, що зв'язує минуле та сучасне, ніби переплітаючи це все в єдиний неподільний зв'язок, що формує національну ідентичність.

Українську мову можна вважати не тільки засобом спілкування, а й скарбницею, що містить в собі духовні та культурні здобутки нашого народу, у різноманітних формах буття мови зберігається культурна ідентичність та пам'ять нації, віддзеркалюються національні традиції, зберігаються звичаї, національні ознаки народу тощо.

Отже, головною метою мовної політики в Україні повинно бути збереження мови від засмічення, деградації, тим самим зберігаючи нашу культурну самобутність, що, у свою чергу, позитивно вплине на національну ідентичність, самосвідомість.

Незважаючи на значні перешкоди на шляху встановлення української державності, територіальної роз'єднаності, українська мова змогла зберегти свою культурну самобутність і, зрештою, стати головним чинником возз'єднання нашої держави зі збереженням національної культурної самобутності.

Список використаних джерел

1. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи. *Матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2016 р.)* / ред. кол.: Черней В. В., Гусарев С. Д., Чернявський С. С. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 170 с.
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. с. 141.

3. Рішення Конституційного Суду України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України від 14 грудня 1999 року. м. Київ.

4. Луньо Є. А. Повстанський героїчний епос і питання сучасного державотворення. *Народознавчі зошити*. № 3 (117), 2014. С. 502-513.

Лабута А. О., здобувачка вищої освіти 2 курсу, група МР-191
Науковий керівник – **Гаценко І. О.**, к.філол.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

НОВОВВЕДЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Українська мова — це, у першу чергу, ідентичність української нації, її історія етнокультурної цілісності, яка має свій правопис зі своєю системою загальноприйнятих правил.

Новий український правопис ухвалили майже два роки тому – 3 червня 2019-го року. Цьому передувала довга дискусія та обговорення щодо змін, які збиралися запровадити. Але досі в Україні ми користувалися правописом, ухваленим ще в 1989 року [1].

Думки щодо доцільності нових мовних правил розділилися. Головний науковий співробітник Інституту педагогіки Наталія Богданець-Білоskalенко впевнена, що це позитивні зміни. «Спочатку здається, що буде плутанина, але, якщо подивитися історично, то в 1928 році була прийнята «скрипниківка», а з часом сталінський тоталітарний режим, що знівельовав і наблизив українську мову до російської. Тому ми повертаємо свій автентичний правопис», – стверджує Богданець [2]. Також висловив і свою думку відомий педагог Олександр Авраменко: «Мова – це живий організм, і в ній весь час виникають якісь нові слова, тому нічого дивного немає в тому, що через якихось тридцять-сорок років виникає потреба зробити якісь поправки» [3].

Проте інші фахівці налаштовані більш критично. «Цей правопис суперечить сам собі. У ньому може бути правило, згідно з яким ми пишемо категорію слів певним чином, а до нього – десять винятків. У кількох моментах правопис усе спростив, але на кожне правило, яке вирішило певну проблему – з'явилося ще більш незрозумілих правил», – стверджує філолог Остап Українець [2].

Але все ж таки, для чого нам новий проєкт правопису? Розробники кажуть, що – це все заради того, аби українці користувались правописом, створеним вже на фундаменті української правописної традиції з урахуванням новітніх мовних явищ, що набувають поширення в різних сферах суспільного, наукового та культурного життя [4]. Таким чином, він зможе захистити українську мову від русифікації [2].

Щодо нововведень, то рекомендовано застосовувати норми і правила нової редакції правопису в усіх сферах суспільного життя, а саме:

- Числівник «пів» у значенні «половина» пишемо окремо: *пів Києва, пів яблука, пів відра*. Виняток – слова, з якими «пів» становить єдине поняття (*півкуля, півмісяць, півострів* тощо);

- складені назви інформаційних агентств пишемо з великої літери (крім родової назви) і без лапок: *агентство Українські Національні Новини, агентство Франс Пресс, агентство Інтерфакс-Азербайджан*;

- в прізвищах та іменах людей допускається передавання звука [g] двома способами: буквою г (*Васко да Гама, Вергілій, Габсбург, Гегель, Гете*) і шляхом імітації іншомовного [g] – буквою ґ (*Васко да Гама, Вергілій, Габсбург, Гетель, Гете*);